

Kolo, srpska tradicionalna narodna igra, nalazi se na uneskovoju Reprezentativnoj listi nematerijalnog kulturnog nasleđa čovečanstva. Ovaj kolektivni ples briše granice između mladih i starih, muškaraca i žena, pri tom ne priznaje bilo kakvu društvenu izdvojenost ili povlašćenost. Svi su pozvani i slobodni da uđu u lanac koji obrazuju igrači i izađu kada im to odgovara. Kolo se danas igra u svim prilikama koje znače radost i slavlje.

Čardašu je retko ko odoleo. Igra se u muško-ženskom paru žustro, poletno, veselo tokom slavlja i narodnih praznika. Ovo je igra neodoljivog ritma i melodije koja danas oduševljava publiku širom sveta, jer čardašu, mađarskoj narodnoj igri, nisu odoleli mnogi svetski poznati kompozitori: Franc List, Johan Štaus Stariji, Petar Iljič Čajkovski, Johanes Brams i dr.

Valcer je igra za sva vremena, i sve prostore na svetu. Novi Sad nije izuzetak. U mnogim novosadskim porodicama valcer je deo porodičnog vaspitanja i tradicionalni ples mladenaca na svadbenom slavlju.

Preporuka: Rezidenti mogu učiti da igraju kolo, čardaš i druge narodne plesove u brojnim kulturnoumetničkim društvima koje neguju tradicionalne igre, pesme i običaje naroda Vojvodine. Među najpoznatijim su: Akademsko kulturno umetničko društvo „Sonja Marinković“, KUD Svetozar Marković, Folklorno udruženje Veliko kolo, KUD „Vila“, Mađarsko kulturno umetničko društvo „Petefi Šandor“, Slovačko kulturno umetničko društvo „Pavel Jozef Šafarik“, Folklorna grupa „Maayan“ koja neguje jevrejski folklor, folklorna društva koja neguju ukrajinski i rusinski folklor i druga. Koncerti ovih društava se sporadično dešavaju, a posetioци Novog Sada mogu se raspitati za mogućnost da rezervišu karte u sklopu turističkog aranžmana kod izabраниh turističkih agencija.

Posetioци Novog Sada kao sadržaje boravka mogu izabrati školu folkloru i učenje folklornih igara kao i učestvovanje u za tu priliku organizovanim narodnim običajima. Za to su zadužene turističke agencije koje po zahtevu mogu organizovati folklorne programe u autentičnim ambijentima <http://www.panacomp.net/seoski-turizam-u-srbiji/> <http://www.panacomp.net/folklore-of-serbia/>

;

<https://novisad.travel/vodici-i-agencije-new/>

;

<https://novisad.travel/en/local-guides-and-agencies/>

.

Autentična stvaralačke energije naroda Vojvodine, naročito Srba, Šokaca i Rumuna, takođe Slovaka i Mađara pokazana je kroz bogatstvo i lepotu narodnih ženskih rukotvorina.

Ovaj fenomen je, najpre preko rukotvorina Srпкиnja, stekao planetarnu slavu i priznanje na svetskim izložbama krajem 19. i na samom početku 20 veka. U proizvode domaće radinosti koji su osvojili evropsko tržište krajem 19. veka, a koje Novosađanka Savke Subotić iznela na „Zemaljsku izložbu u Budimpešti“ 1885, spadao je kompletan ženski i dečji odevni program (haljine, šeširi amreli, ženske marame i rublje) zatim posteljina, nameštaj presvučen srpskim narodnom rukotvorinom, kao i ćilimi i zavese. Međunarodno tržište su tada osvojili srpski ćilimi.

Krajem 19. veka u Vojvodini, tada u sastavu Habzburške monarhije, pokrenut je masovni **proces izrade ćilima**, drugog tkanja (srpsko platno), veza i pletiva, kao državni projekat podizanja domaće industrije. Tada se osnivaju tkačke škole i radionice, porodične manufakture među kojima su bile i one koje su vodile žene.

Viševjekovna tradicija tkanja i pletenja živa je i danas. Ona se neguje u porodičnom krugu, ili kolektivima kao što je Atelje 61 (gde se rade tapiserije velikih formata po predlošcima koje su radili istaknuti umetnici), zadrugama i udruženjima žena za izradu domaće radinosti koje često imaju i škole tkanja. U tim kolektivima, kao što je Zadruga domaće radinosti „Zemlja“, moguće je naći predmete izrađene starom tehnikom pustovanja kojom se od neupredene vune, sapuna i tople vode mogu praviti odeća, šeširi torbe i ukrasni predmeti.

Preporuka: Uz prethodnu najavu možete posetiti Atelje 61, centar umetnosti tapiserije u čijem okrilju postoji Škola tkanja <https://www.atelje61.org.rs/> <https://www.atelje61.org.rs/workshop.html.n>

Narodna umetnost tkanja i veza naroda Vojvodine prezentovana je u Etnološkoj postavci Muzeja Vojvodine. Prikazan je proces tkanja od pređe do gotovog proizvoda, alatke koje su se koristile u tom procesu uključujući i razboj iz Stapara gde su pravljeni izuzetno cenjeni srpski ćilimi. Primeri narodne nošnje iz Vojvodine, prikazi uređenja kuća i običaja upotpuniće predstavu o načinu života i narodnoj umetnosti nastaloj na tlu Vojvodine u 19. i 20. veku.

<https://www.muzejvojvodine.org.rs/index.php/lat/muzej-vojvodine-dunavska-35/etnologija> ; <https://www.muzejvojvodine.org.rs/index.php/eng/dunavska-35/ethnology>

U centralnoj gradskoj zoni postoji niz prodavnica koje prodaju ručno rađenu (tkanu, pletenu i šivenu) odeću, torbe, šešire, šalove i dr. U Dunavskoj ulici se nalaze: Studio „Kreativa plus“ (odeća od srpskog platna), Hand made craft „Blue“ i Udruženje žena za „Ručni rad“. Na Trgu republike su Inkluzivno mesto – suvenirnica Škole za osnovno i srednje obrazovanje „Milan Petrović“ sa domom učenika i Zadruga domaće radinosti „Zemlja“. U Kosovskoj ulici je „NeoNit“ prodavnica rukotvorina Udruženja za negovanje unikatnih i starih zanata domaće radinosti. Dešava se da ove radnje menjaju mesto, ali sve su dobro obeležene, često na način da je deo rukotvorina izložen duž turističkih ruta.

Tekst: Gordana Stojaković
Turistička organizacija Grada Novog Sada

